

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 97

(2008–2009)

Om lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 15. mai 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i

- lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
- lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS (EØS-arbeidstakerloven)
- lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven)
- lov 7. mars 1940 nr. 1 om adgangen til visse områder
- lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven)
- lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)
- lov 28. februar 1997 nr. 19 (folketrygdloven)
- lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten (kystvaktloven)
- lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven)
- lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS-loven)
- lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)
- lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)
- lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

I proposisjonen foreslås det i hovedsak lovtekniske justeringer og opprettinger, men også enkelte materielle endringer og presiseringer.

Endringene i utlendingsloven gjelder:

- *En lovteknisk justering i § 5 om hvem loven gjelder for.* Det tas inn en henvisning til lovens § 55 og presiseres at hjemmelen for forskriftsregulering gir adgang til å gjøre unntak også for andre enn nordiske borgere (punkt 3).
- *En lovteknisk justering i §§ 23 og 24.* Hjemlene for å kunne gi unntak fra kravet om oppholdstillatelse i lovens §§ 23 og 24 fjernes, slik at slikt unntak gis etter § 5 (punkt 3).
- *Sjøfolk på utenlandske skip.* Det gjøres unntak fra kravet i § 23 første ledd bokstav c om arbeidsmarkedsfaglig vurdering eller kvote for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip (punkt 4).
- *Mulighet til å starte arbeidet før oppholdstillatelse er gitt.* Ny forskriftshjemmel i § 23 som tilrettelegger for at arbeidsgivere som oppfyller visse kriterier, skal kunne rekruttere direkte og la arbeidstakerne starte i arbeidet før tillatelse foreligger. Det gis også en ny lovbestemmelse, § 27 a om at det i forskrift skal kunne gis nærmere bestemmelser om sanksjoner overfor arbeidsgi-

vere som misbruker ordningen med tidlig arbeidsstart (punkt 5).

- *Tilføydelse i § 35 om overføringsflyktninger.* Det presiseres en adgang for departementet til å nekte overføring i enkeltsaker slik som det er lagt til grunn at man kan etter utlendingsloven av 1988 (punkt 6).
- *Presisering av § 38 femte ledd om begrensede tillatelser.* Det tas inn en presisering om at det kan fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne fornyes, og at det ikke skal gis oppholdstillatelse til utlendingens familiemedlemmer når det er tvil om utlendingens identitet (punkt 7).
- *Presisering i bestemmelsen i § 44 som gjelder familiegjennforening med norsk barn som søkeren bor fast sammen med.* Presiseringen gjør det klart at søknad skal fremmes etter bestemmelsene om oppholdstillatelse for ektefeller eller samboere dersom søkeren skal bo sammen med både barnet og den andre forelderen (punkt 8).
- *Presisering av § 60 fjerde ledd.* Presiseringen gjør det klart at begrensninger i referansepersonens tillatelse gitt etter lovens § 23 som går ut på at retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid eller et bestemt arbeid, ikke gjelder for familiemedlem som får oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 om familieinnvandring (punkt 9).
- *En lovteknisk justering i § 62 femte ledd.* Det presiseres at ett eller flere opphold av en viss varighet i Norge ikke er tilstrekkelig for å forhindre bortfall av tillatelsen. Hjemmelen for å gi forskrifter om bortfall av permanent oppholdstillatelse flyttes til sjettede ledd, og det presiseres at det kan gis forskrifter om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende (punkt 10).
- *Utvidelse av adgangen til å delegere vedtakskompetanse til politiet i medhold av § 65 annet ledd.* Utvidelsen innebærer at politiet i bestemte tilfeller vil kunne avslå søknader om utlendingspass og søknader om fornyelse av utlendingspass. Videre presiseres det at politiet også kan avgjøre saker om fornyelse av midlertidig oppholdstillatelse (punkt 11).
- *Presiseringen av grunnlag for utvisning etter § 66.* Presisering gjør det klart at en utlending uten oppholdstillatelse også kan utvises når vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter utlendingsloven (punkt 12).
- *Endring av bestemmelsen om rett verneing i § 79*

tredje ledd. Det gjøres klart at søksmål om gyldigheten av Utlendingsdirektoratets og Utlendingsnemndas vedtak, skal anlegges ved Oslo tingrett (punkt 13).

Endring i lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS (EØS-arbeidstakerloven) gjelder:

- *Endring av inkorporeringsbestemmelsen.* Bestemmelsen endres som følge av at artikkel 10 og 11 i forordning (EØF) nr. 1612/68 om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS er opphevet (punkt 14.1).

Endring i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) gjelder:

- *Presisering av § 3.* Presiseringen gjør det klart at EØS-borgere eller EFTA-borgere som har arbeidstilknytning, eller annen særlig tilknytning, til Norge kan ha rettigheter i medhold av loven og tilhørende forskrift (punkt 14.2).

I lov om adgangen til visse områder, rettshjelpsloven, straffeprosessloven, folketrygdloven, kystvaktloven, passloven, SIS-loven, introduksjonsloven, statsborgerloven og skattebetalingsloven endres henvisningen til utlendingsloven som følge av ny lov av 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). I introduksjonsloven og statsborgerloven gjøres det i tillegg enkelte endringer i terminologien slik at den samsvarer med terminologien i lov av 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (punkt 15).

2 Høringen

Den 19. januar 2009 sendte departementet et forslag til endring i lov av 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) og enkelte andre lover. Høringsfristen var 2. mars 2009.

Høringsbrevet ble sendt til:

Advokatforeningen
 African Youth in Norway (AYIN)
 Akademikerne
 Amnesty International Norge
 Antirasistisk Senter
 Arbeiderpartiet
 Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Arbeidstilsynet

Barneombudet	Miljøpartiet De grønne
Bispedømmene (11 stykker)	MiRA Ressurscenter for innvandrere- og flyktningkvinner
Buddhistforbundet	Nei til EU
Datatilsynet	NOAS – Norsk organisasjon for asylsøkere
Demokratene	NORAD
Den katolske kirke	Norges Hindu Kultur Senter
Den norske dommerforening	Norges Idrettsforbund og Olympiske komité
Den norske Helsingforskomité	Norges Ingeniørorganisasjon
Den norske kirke – Kirkerådet	Norges Juristforbund
Departementene	Norges Kommunistiske Parti
Det liberale folkepartiet	Norges politilederslag
Det mosaiske trossamfunn i Oslo.	Norges Rederiforbund
Det mosaiske trossamfunn i Trondheim	Norges Røde Kors
Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)	Norsk Barnevernsamband
Domstolsadministrasjonen	Norsk Folkehjelp
Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid	Norsk Innvandrersforum
Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere	Norsk Krisesenterforbund
Flyktninghjelpen	Norsk Psykologforening
Fokus (Forum for women and development)	Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)
Fremskrittspartiet	Norske Idrettsutøveres Sentralforbund
Fylkesmennene (18 stykker)	Norske kvinners sanitetsforening
Grenseland – forum for asylsøkere og flyktninger	Nye Norges kristne råd
Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH)	Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Helsetilsynet	OMOD – Organisasjonen mot offentlig diskriminering
Human Rights Service (HRS)	Oslo katolske bispedømme
Høyre	Oslo Røde Kors Internasjonale Senter
Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)	Pensjonistpartiet
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)	Petroleumstilsynet
IOM – International Organization for Migration	Politiembetsmennenes landsforening
Islamic Cultural Center Norway	Politiets Fellesforbund
Islamsk Kvinnegruppe Norge (IKN)	PRESS – Redd Barna Ungdom
Islamsk Råd	Redd Barna
Juridisk Rådgivning for kvinner (JURK)	Regjeringsadvokaten
Juss-Buss	Ressurscenter for pakistanske barn
Jussformidlingen i Bergen	Rettspolitisk forening
Juss-hjelpa i Midt-Norge	Riksadvokaten
Juss-hjelpa i Nord-Norge	Rødt
KIM – kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Kirkens Bymisjon	Sanatan Mandir Sabha
Kirkens Nødhjelp	Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)
Kontoret for fri rettshjelp	Senterpartiet
Krisesentersekretariatet	Skattedirektoratet
Kristelig Folkeparti	SOS Rasisme
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)	Sosialistisk Venstreparti
KS – kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	Statistisk Sentralbyrå
Kystpartiet	Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Landbrukets arbeidsgiverforening	UNHCR Stockholm
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)	Universitetene (8 stykker)
Likestillings- og diskrimineringsombudet	Utlendingsdirektoratet (UDI)
	Utlendingsnemnda (UNE)
	Venstre

World Islamic Mission
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Økokrim

Følgende høringsinstanser har avgitt realitetsuttalelser:

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Barneombudet
Fellesorganisasjonen
Hamar biskop
Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH)
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
JURK
Justis- og politidepartementet
KIM – kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene
Landbrukets Arbeidsgiverforening
MiRA-senteret
NOAS – Norsk organisasjon for asylsøkere
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Nærings- og handelsdepartementet
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Oslo biskop
Oslo politidistrikt
Redd barna
Utlendingsdirektoratet (UDI)
Utlendingsnemnda (UNE)

Det er redegjort for innholdet i merknadene til høringsinstansene i forbindelse med omtalen av det enkelte lovforslaget.

I høringsbrevet fremmet departementet et forslag til en bestemmelse i lovens § 81 om at det i visse tilfeller kan gjennomføres samtale med barn i utlendingssaker selv om foreldrene ikke samtykker, og uten at foreldrene tillates å være til stede. I forbindelse med dette forslaget har flere høringsinstanser fremmet synspunkter som gjelder andre sider ved reglene om høring av barn. Fordi departementet nettopp har fremmet forslag til regler om høring av barn i forskriften, ønsker departementet å vurdere de høringssvarene som kommer inn i forbindelse med denne høringen før man fremmer et endelig lovforslag. Departementet vil derfor komme tilbake til Stortinget med oppfølging av forslaget som gjelder § 81 på et senere tidspunkt.

3 Unntak fra kravet om oppholdstillatelse

3.1 Høringsnotatet

Utlendingslovens § 5 annet ledd gir regler om unntak fra kravet om oppholdstillatelse for å oppholde seg eller arbeide i landet. Kravet om oppholdstillatelse fremgår av lovens § 55. For å gjøre det enklere å se sammenhengen mellom disse reglene, foreslo departementet å ta inn en henvisning til § 55 første ledd i § 5.

I tillegg til at § 5 gir hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse, er det en tilsvarende hjemmel for å gi forskrifter om unntak fra kravet om oppholdstillatelse i §§ 23 og 24. For å unngå at det skapes forventning om å finne unntak fra kravet om oppholdstillatelse i den nye utlendingsforskriftens kapittel om oppholdstillatelser til arbeid og studier mv. foreslo departementet at hjemlene for å gjøre unntak fra kravet til oppholdstillatelse i §§ 23 og 24, ble fjernet.

3.2 Høringsinstansenes merknader

Ingen høringsinstanser har innvendinger mot å ta inn en henvisning til lovens § 55 første ledd i § 5. NOAS stiller spørsmål ved behovet for å fjerne hjemlene for forskriftsregulering i §§ 23 og 24 og uttrykker bekymring for om dette kan få andre konsekvenser enn tiltenkt. NOAS uttaler videre:

«Det bemerkes at det ikke skapes noen berettiget forventning om konkrete unntak som følge av at en lovbestemmelse i seg selv gir hjemmel for dette. Den lovgivningsteknikk som er valgt i §§ 23 og 24 er dessuten relativt vanlig, også i den nye utlendingsloven. Det vises til at tilsvarende unntakshjemler finnes blant annet i lovens §§ 9 femte ledd, § 58 tredje ledd og 60 fjerde ledd. På den annen side må ikke det at man fjerner de aktuelle lovbestemmelsene medføre at det derved tapes av syne at man på enkelte områder burde gjøre unntak dersom dette er hensiktsmessig og rimelig. Den foreslåtte endring fremstår etter dette som noe tilfeldig/vilkårlig. For øvrig har vi ingen kommentar.»

I tilknytning til den tilføyelsen i § 5 som departementet har foreslått, påpeker *Justisdepartementet* at det også kunne være grunn til å klargjøre at bestemmelsen i § 5 annet ledd annet punktum – «Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift» – er en generell hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse, slik det er tydelig presisert i Ot.prp. nr 75 (2007-2008), og ikke bare en adgang til å gjøre ytterligere unntak for nordiske

borgere som er omhandlet i bestemmelsens første punktum.

3.3 Departementets vurderinger

Departementet merker seg at det ikke er noen høringsinstanser som har innvendinger mot at det tas inn en henvisning til § 55 i § 5 annet ledd. Når det gjelder skepsisen fra NOAS til å fjerne hjemlene for forskriftsregulering i §§ 23 og 24, mener departementet at dette må anses å bygge på en feiloppfatning om at endringen kan ha realitetsmessig betydning. Det vises til at bakgrunnen for endringen er at man nå har en hjemmel for forskriftsregulering både i § 5 og i §§ 23 og 24, og at slik dobbeltregulering er uheldig ut fra et ønske om et mest mulig oversiktlig regelverk. Når det gjelder henvisningen fra NOAS til at det finnes unntaksbestemmelser ellers i loven, bemerkes det at de bestemmelsene det henvises til ikke gjelder unntak fra kravet til oppholdstillatelse, men unntak fra andre typer vilkår som er fastsatt i de aktuelle bestemmelsene. De bestemmelsene som NOAS viser til, representerer følgende ikke noen sammenlignbare eksempler på dobbeltregulering i relasjon til § 5.

Departementet har fulgt opp Justisdepartementets anbefaling om å endre lovens § 5 annet ledd annet punktum slik at det klart framgår at bestemmelsen gir en generell hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse, slik det er tydelig presisert i Ot.prp. nr 75 (2007-2008), og ikke bare gir adgang til å gjøre ytterligere unntak for nordiske borgere som er omhandlet i bestemmelsens første punktum.

4 Sjøfolk på utenlandske skip

4.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at utlendingslovens § 23 første ledd bokstav c ble endret slik at det gjøres unntak fra kravet om arbeidsmarkedsfaglig vurdering eller kvote for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip i innenriks fart.

4.2 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstansene som uttaler seg om forslaget om at det gjøres unntak fra kravet om arbeidsmarkedsfaglig vurdering eller kvote for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip, er positiv til forslaget. *UDI* mener at ordet sjøfolk ikke fremstår som et godt begrep dersom dette er ment å skulle dekke alt mannskap på

skipet, og foreslår at dette erstattes med mannskap. *Nærings- og handelsdepartementet* mener at det bør fremgå at bestemmelsen gjelder for transport av gods og passasjerer mellom norske havner, og ber om at det vurderes å ta inn en bestemmelse om at utlendingsloven ikke gjelder for utenlandske skip i utenriksfart som anløper norske havner.

4.3 Departementets vurderinger

For å kunne få oppholdstillatelse for å utføre arbeid, er det et vilkår at søkeren enten omfattes av en kvote fastsatt av departementet eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Oppholdstillatelsen til sjøfolk er ment å gjelde sjøfolk som de facto er ansatt på skipet, og som arbeider om bord på skipet og i tilknytning til skipet. Disse vil som regel oppholde seg på skipet, og skipet vil kunne reise ut og inn av norske farvann. Det antas derfor at det ikke er noen grunner for at disse tillatelsene skal prøves opp mot det norske arbeidsmarkedet, verken individuelt eller ved fastsettelse av kvote.

Oppholdstillatelsen til sjøfolk vil gjelde for arbeid om bord på skipet og i forbindelse med skipsanløp. Bestemmelsen gjelder sjøfolk uavhengig av kompetanse og hvilket konkret arbeid som utføres for arbeidsgiveren. Departementet kan ikke se at begrepet mannskap er mer dekkende enn begrepet sjøfolk. Slik departementet oppfatter det, kan det være en mulighet for at begrepet mannskap oppfattes som at det avgrenser mot kaptein og sjøoffiserer. Begrepet sjøfolk vil tydeligere dekke *alle* som arbeider om bord på skipet, herunder også kaptein og sjøoffiserer. Forslaget fra *UDI* er derfor ikke fulgt opp.

Departementet er av den oppfatning at det ikke er nødvendig å presisere at bestemmelsene i utlendingsloven ikke gjelder for utenlandske skip i utenriksfart som anløper norske havner. Hva som er innenriksfart, vil bli definert i forskriften. Dersom skipet etter denne definisjonen ikke er i innenriksfart, men i utenriksfart, vil utlendingsloven ikke gjelde. Departementet vurderer det derfor ikke som nødvendig å presisere virkeområdet nærmere i loven, men legger opp til at dette kan presiseres nærmere i forskriften.

5 Økt ansvar for arbeidsgiverne – mulighet til å sette arbeidstaker i arbeid før oppholdstillatelse er gitt

5.1 Høringsnotatet

I St.meld. nr. 18 (2007-2008) Arbeidsinnvandring er det foreslått at arbeidsgivere som oppfyller visse kriterier, skal kunne rekruttere direkte og la arbeidstakerne starte i arbeidet før tillatelse foreligger. Lovforslaget er en oppfølging av forslaget i arbeidsinnvandringsmeldingen.

Departementet foreslo på bakgrunn av dette at det i utlendingslovens § 23 ble gitt hjemmel til å fastsette forskrifter om at en arbeidsgiver kan få adgang til å la en arbeidstaker arbeide mens søknaden om oppholdstillatelse er under behandling (ordning med tidlig arbeidsstart). Det skal også kunne fastsettes forskrifter om hvilke arbeidsgivere som skal kunne omfattes av ordningen og om gjennomføring av ordningen.

Det ble videre lagt opp til at arbeidsgivere som går ut over sine fullmakter, skal kunne miste retten til å benytte ordningen. Departementet foreslo derfor en ny lovbestemmelse om at det i forskrift skal kunne gis nærmere bestemmelser om sanksjoner overfor arbeidsgivere som misbruker ordningen med tidlig arbeidsstart. Den nye lovbestemmelsen er foreslått lagt inn i utlendingsloven som ny § 27 a.

5.2 Høringsinstansenes merknader

Med unntak av *Oslo politidistrikt* er alle høringsinstansene som uttaler seg om forslaget, positiv til at arbeidsgivere som oppfyller visse kriterier, skal kunne rekruttere direkte og la arbeidstakerne starte i arbeidet før tillatelse foreligger. Videre er alle høringsinstansene som uttaler seg om forslaget, positiv til at det gis adgang til å forskriftsregulere sanksjoner overfor arbeidsgivere som misbruker ordningen. *UDI* foreslår at det gis en klar forskriftshjemmel for å kunne pålegge arbeidsgiverne plikter tilknyttet ordningen.

Oslo politidistrikt er negativ til ordningen med tidlig arbeidsstart. De peker på at ikke alle arbeidsgivere har like stor forståelse for, eller har evne og vilje til å forstå, vilkårene for tillatelse til faglært/spesialist. *Oslo politidistrikt* skriver videre:

«Når en arbeidstaker først er ansatt og har tiltrådt arbeidet er det skapt en forventning om at tillatelsen vil bli innvilget. Det er svært vanskelig å få forståelse for at et kanskje godt fungerende arbeidsforhold må avsluttes og at vedkommende må forlate riket.»

De skriver videre at det

«skaper problemer for politiet å avgjøre om når en komplett søknad er fremmet og dermed om arbeidet er lovlig. Vi er særlig skeptiske til at det skal innføres en ordning der politiet skal utstede en bekreftelse på at søknad er mottatt og at arbeidet kan tiltres. Dette er i praksis saksbehandling «over disk», det er ressurskrevende for politiet, og denne bekreftelsen vil kunne brukes til å skaffe skattekort.»

Oslo politidistrikt peker også på at dagens ordning med Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA) vil avhjelpe behovet for å kunne rekruttere nødvendig arbeidskraft, og at en ordning med tidlig arbeidsstart derfor synes unødvendig.

KIM advarer mot en situasjon der arbeidsgivere importerer arbeidskraft fra utlandet samtidig som det allerede er en uutnyttet arbeidskraftreserve i landet. I den økonomiske situasjonen som gjelder i dag, vil betydelig import av ny arbeidskraft være lite ønskelig for norsk samfunnsøkonomi i sin helhet.

5.3 Departementets vurderinger

Ordningen med tidlig arbeidsstart skal sikre at arbeidsgivere som har behov for det, skal kunne rekruttere arbeidskraft på en enklere og mer effektiv måte enn i dag. Saksbehandlingstiden bør være så kort som mulig for alle typer tillatelser til å ta arbeid. Det har vært ønskelig å utvikle ordninger som gir arbeidsgivere større ansvar for å vurdere arbeidstakernes kompetanse og bedre muligheter til å ansette utenlandsk arbeidskraft uten at myndighetene vurderer kompetansen på forhånd. Folketrygdloven § 2-2 om medlemskap i folketrygden på grunnlag av arbeidsforhold i Norge vil komme til anvendelse for arbeidstakere som benytter seg av ordningen med tidlig arbeidsstart.

Ordningen med tidlig arbeidsstart vil gjelde for faglærte mv. som defineres etter kompetanse og spesialister som defineres på bakgrunn av lønnstilbudet. De gruppene som faller inn under ordningen med «skjerpede kompetansekrav» og ufaglært arbeidskraft, skal ikke kunne benytte seg av ordningen med tidlig arbeidsstart. Arbeidsgiverne har god kompetanse på å vurdere hvorvidt en arbeidstakers kompetanse er relevant for stillingen. Arbeidsgiverne som benytter seg av ordningen med tidlig arbeidsstart, skal derfor ha ansvaret for at arbeidstakerne faller inn under ordningens målgruppe, og at det om nødvendig foreligger godkjenning eller autorisasjon fra relevant fagmyndighet. For å motvirke muligheten for at arbeidsgivere misbruker ordningen, for eksempel ved å ta inn utlendin-

ger som åpenbart er utenfor målgruppen, innføres det samtidig sanksjoner som gjør at arbeidsgivere som bryter vilkårene, kan miste retten til å benytte ordningen. Arbeidsgiveren vil også kunne straffes etter utlendingslovens straffebestemmelser.

Departementet er enig i at det bør gå klart fram av loven at det kan gis forskrifter som pålegger arbeidsgiver plikter for å kunne benytte seg av ordningen med tidlig arbeidsstart, slik UDI foreslår. Den nye ordningen vil supplere dagens ordning med Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA). Arbeidsgivere eller arbeidstakere som er usikre på om oppholdstillatelse vil bli innvilget, eller av andre grunner ikke ønsker å benytte seg av ordningen med tidlig arbeidsstart, vil kunne benytte seg av den vanlige søknadsprosedyren og starte arbeidet etter at oppholdstillatelse er innvilget.

Departementet støtter ikke Oslo politidistriktets vurdering om at den foreslåtte ordningen vil være ressurskrevende for politiet, og at en ordning hvor det utstedes en bekreftelse på at søknad er mottatt og at arbeidet kan tiltres i praksis er et forhåndstilsagn. For å kunne utstede en bekreftelse på at søknad er mottatt og at arbeidet kan tiltres forutsettes det i utgangspunktet kun en kontroll av at de nødvendige dokumentene er innlevert og utfylt. Det legges ikke opp til at det skal foretas noen vurdering av om vilkårene for den tillatelsen det søkes om er oppfylt. I og med at det ikke skal gjøres noen vurderinger av saken når søknaden mottas, vil ordningen være lite ressurskrevende. At det utstedes en bekreftelse på at søknaden er mottatt vil heller ikke kunne gi noen føringer for resultatet av søknadsbehandlingen. Både arbeidsgiver og arbeidstaker vil måtte være forberedt på at arbeidsforholdet må avsluttes og at søkeren må forlate landet dersom arbeidstakeren får avslag på søknad om oppholdstillatelse. Utgifter mv. i denne forbindelsen vil være et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Departementet vil i forskrift angi grunnvilkårene for hva som skal anses som fullstendig søknad, som for eksempel at søkerens identitet er kontrollert, at søknaden er fullstendig utfylt og at de nødvendige vedlegg (herunder arbeidstilbudsskjema) er lagt ved.

6 Departementets adgang til å instruere i sak om overføringsflyktninger

6.1 Høringsnotatet

Utlendingsloven § 35 annet ledd gir adgang for departementet til å beslutte at en eller flere bestemte

personer skal overføres til Norge i medhold av § 35. I høringsnotatet har departementet foreslått en endring i § 35 annet ledd som tydeliggjør at departementet også kan instruere om at overføring skal nektes.

6.2 Høringsinstansenes merknader

UDI støtter forslaget. JURK bemerker at avslag har stor betydning for den det gjelder, og at forslaget kan svekke rettssikkerheten til den enkelte. *Hamar biskop*, *NOAS* og *MiRA-senteret* støtter ikke forslaget. *Hamar biskop* viser til at både UNHCR og UDI vurderer overføringsflyktningers sak, og mener at forslaget innebærer et nytt tredje trinn i behandlingsskjeden med hensyn til avslag. MiRA-Senteret frykter også at dette vil kunne gi adgang til at politiske folkevalgte utnytter bestemmelsen til partipolitiske formål. *NOAS* mener det ikke er i samsvar med utviklingen innenfor dette feltet at departementet beholder en praksis som utvider departementets instruksjonsmyndighet i enkeltsaker.

6.3 Departementets vurderinger

Utlendingslovens § 76 annet ledd fastsetter at departementets generelle instruksjonsmyndighet ikke gir adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker. I § 35 om overføringsflyktninger annet ledd fastsettes det at departementet, uavhengig av begrensningene i instruksjonsadgangen i § 76 annet ledd, kan instruere om at innreisetillatelse skal gis i enkeltsaker.

I Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) sto følgende om bakgrunnen for denne bestemmelsen:

«Etter dagens praksis har det forekommet at departementet har instruert UDI om utfallet av enkeltsaker om innreisetillatelse. Selv om departementet ellers ikke kan instruere om utfallet av enkeltsaker (med unntak for saker som berører grunnleggende nasjonale interesser mv.), er det her ikke tale om en individuell rettighetsbestemmelse eller retur av personer som befinner seg i Norge, men en hensiktsmessig disponering av en begrenset kvote. Idet regjeringen fastsetter kvoten og departementet gir retningslinjer om uttak innenfor kvoten, bør også departementet ha adgang til å instruere i enkelttilfeller. Departementet ønsker derfor ingen realitetsendring på dette punktet.»

Slik bestemmelsen i § 35 annet ledd lyder, gir den imidlertid ikke adgang til å instruere om å nekte innreisetillatelse i enkeltsaker. I slike sammen-

henger må det derfor eventuelt søkes hjemmel etter instruksjonsbestemmelsen i § 76 tredje ledd, som gjelder for saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. I praksis vil departementet sjelden ha behov for å instruere om å nekte overføring i andre saker enn de som vil være dekket av instruksjonsadgangen etter § 76 tredje ledd. Det fremgår imidlertid av det som er referert fra Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) ovenfor at det ikke har vært departementets hensikt å snevre inn den generelle adgangen man har til å instruere om overføringsflyktninger i dag.

Når det gjelder innvendingene mot forslaget fra enkelte av høringsinstansene, vises til det som er sitert fra Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) ovenfor, om at regjeringen fastsetter kvoten og at departementet gir retningslinjer om uttak innenfor kvoten, og at departementet derfor også bør ha adgang til å instruere i enkelttilfeller.

7 Presisering av hjemmel for å fastsette begrensninger i oppholdstillatelsen når det er tvil om utlendingens identitet

7.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at utlendingslovens § 38 femte ledd endres slik at det klart fremgår at det i visse situasjoner kan fastsettes at tillatelser etter bestemmelsen om sterke menneskelige hensyn ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, at tillatelsen ikke skal kunne fornyes, og at det ikke skal gis oppholdstillatelse til utlendingens familiemedlemmer.

7.2 Høringsinstansenes merknader

MiRA-Senteret støtter ikke dette forslaget fordi de mener at det strider mot alle menneskerettslige regler at tillatelse skal kunne gis uten mulighet for familiegjennforening eller familieetablering. *MiRA-Senteret* viser til at myndighetene i enkelte tilfeller aldri vil kunne få klargjort identiteten til vedkommende, og foreslår heller at det lovfestes at vedkommende søker får innvilget oppholdstillatelse etter å ha etterlevd det ordinære kravet om botid, og at retten til familiegjennforening og familieetablering ivaretas også for søkere som har en identitet myndighetene betviler.

Oslo biskop mener at dette lovforslaget er unødvendig og begrunner dette med at «Praksis etter gjeldene lov har allerede tøyet grensene for disse lovbestemmelsene».

NOAS er kritisk til forslaget og kan ikke støtte det i den nåværende formen. *NOAS* viser til at de er kritiske til den praksis som i dag føres når det gjelder å gi begrensede tillatelser på grunn av identitetstvil. *NOAS* viser til den vanskelige situasjonen som blir resultatet for den som får en begrenset tillatelse, og bemerker videre blant annet følgende:

«Det ser ut til at det har skjedd en utvikling etter at lovutvalget la frem sin utredning og anbefalinger i forhold til bestemmelsen om begrensninger. Det har vært stadig sterkere fokus på å få asylsøkere til å legge frem identitetsdokumenter, da helst pass. *NOAS* er selvsagt helt enig i at det er viktig å kjenne til asylsøkerenes identitet, men slik som forslagene nå legges opp, kommer asylsøkere i en posisjon hvor de ikke vet hva de skal forholde seg til. I praksis har *NOAS* sett at det i hovedsak forventes at vedkommende legger frem et reisedokument, og dette tyder på at motivet heller er å få asylsøkere til å legge frem dokumenter som gjør det lettere å sende dem ut av landet enn å bare få avklart søkerens identitet. Det er ikke sagt noe konkret om hvilke andre id-dokumenter som kan godtas og hva som anses som tilstrekkelig bevis på at søkeren har forsøkt å skaffe dokumenter uten å lykkes. *NOAS* har videre sett eksempler på at søkeren har forsøkt å skaffe bekreftelser på sin identitet på ulike måter, men disse er blitt avfeid av utlendingsmyndigheter som utilstrekkelig bevis. Asylsøkeren har svært få muligheter til å nå fram, hvis regelverket på ingen måte regulerer kravene for dokumentasjon ved bekreftelsen av identitet. I den verste situasjonen kan dokumentene avvises ved å anføre at i søkerens hjemland kan alle typer dokumenter kjøpes. I et slikt tilfelle har søkeren ingen muligheter til å bekrefte sin identitet. På bakgrunn av dette ville det være viktig at bestemmelsen også skulle inneholde regler for hvilke identitetsdokumenter som aksepteres. I tillegg mener *NOAS* at det bør fremgå av regelverket hvor mange ganger en begrenset tillatelse skal gis. Vi har forståelse for at slike bestemmelser ikke innføres i loven, og foreslår derfor at det siste leddet i § 38 skal lyde: «Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift, herunder om kravet til dokumentasjon av identitet og varighet av begrensninger i tillatelsen.»»

Også *IMDi* understreker de problemene det skaper for den enkelte som får en begrenset tillatelse, samt problemene med å få oversikt over vedkommendes rettigheter for ulike offentlige etater mv.

UNE viser til at det kan forekomme andre begrensninger i tillatelsene enn de som er nevnt i lovforslaget, eller det kan være aktuelt å fastsette særskilte vilkår for fornyelse. Dersom bestemmelsen

ikke skal forstås slik at den gir en uttømmende oppramsing av hvilke begrensninger som kan fastsettes, bør dette derfor fremgå tydelig av bestemmelsen, for eksempel ved at det tilføyes et «bl.a.» i siste setning. UNE bemerker videre følgende:

«AIDs forslag til bokstav c) foreslås endret for å få klart frem at det er den aktuelle utlendingens tillatelse som ikke gir grunnlag for tillatelse etter lovens kapittel 6 til dennes familiemedlemmer. Slik forslaget lød, kunne det tolkes slik at disse familiemedlemmene heller ikke ville kunne få tillatelse med andre hovedpersoner i riket. Ordlyden foreslås endret til «*tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 for utlendingens familiemedlemmer*». Vi foreslår videre at bokstavene b) og c) bytter plass da begrensningene i forhold til permanent tillatelse og gjenforening er de som etter UNEs praksis i dag oftest knyttes til tilfeller med tvil om identitet, mens de to øvrige tilfellene mulig vil være mest relevante ved midlertidig behov og særlige grunner. Forslaget til bokstav d) foreslås endret av hensyn til den språklige sammenhengen i femte ledd. Ordlyden foreslås endret til «*at tillatelsens varighet skal være kortere enn ett år.*»».

7.3 Departementets vurderinger

Det følger av § 38 femte ledd første punktum at det kan fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det.

Det er ikke fastsatt noe uttrykkelig i bestemmelsen om at tillatelser også skal kunne gis uten mulighet for fornyelse eller uten mulighet for familiegjening eller familieetablering. I gjeldende utlendingsforskrift § 21 sjuende ledd fremkommer dette eksplisitt.

Selv om det følger av et «fra det mer til det mindre»-resonnement at tillatelser skal kunne gis uten mulighet til fornyelse, mener departementet at dette bør komme klart til uttrykk i loven. Tilsvarende mener departementet at loven bør gi tydelig uttrykk for at tillatelser kan gis uten mulighet for familiegjening eller familieetablering, selv om loven allerede fastsetter at tillatelser som ikke kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse ikke gir rettskrav på opphold for familiemedlemmer etter bestemmelsene i utlendingslovens kapittel 6.

Når det gjelder de innvendingene NOAS og enkelte andre høringsinstanser reiser mot adgangen til å benytte begrensede tillatelser ved tvil om iden-

titeten, vises det til at den foreslåtte bestemmelsen kun presiserer det som allerede i dag fremgår uttrykkelig av gjeldende utlendingsforskrift, og som det ble forutsatt at fortsatt skulle gjelde gjennom Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), jf. proposisjonens kapittel 3.6.4.1 s. 52.

I tilknytning til UNEs spørsmål om hvorvidt bestemmelsen skal forstås slik at den uttømmende angir hvilke begrensninger som kan fastsettes, bemerkes det at «fra det mer til det mindre» betraktninger kan gi grunnlag for å fastsette vilkår eller enkelte typer begrensninger knyttet til tillatelser som innvilges etter § 38, uten at det er behov for å presisere dette uttrykkelig i loven. Når det gjelder UNEs øvrige forslag til tekniske justeringer, har departementet tatt disse til følge.

8 Retten til familiegjening med norske barn

8.1 Høringsnotatet

For å unngå eventuell tvil om tolkningen av utlendingslovens § 44 om familiegjening mellom norsk barn og barnets mor eller far som skal bo fast sammen med barnet, foreslo departementet at det ble presisert i lovbestemmelsen at søknad skal fremmes etter bestemmelsene om oppholdstillatelse for ektefeller eller samboere (§§ 40 og 41) dersom søkeren skal bo sammen med både barnet og den andre forelderen. Valget av bestemmelser kan ha betydning for om det vil gjelde et underholdskrav. Ved gjenforening med barn etter § 44 gjelder det unntak fra underholdskravet.

8.2 Høringsinstansenes merknader

KIM mener at den presiseringen som foreslås er unødvendig, og viser til at det er vanskelig å tenke seg at det skal oppstå tvil om hvem som er referansepersonen i en sak hvor foreldrene skal bo sammen.

UDI støtter departementets forslag. Endringsforslaget gjør det klart at det avgjørende for om søkeren kan få oppholdstillatelse ved familiegjening med norske barn, er søkerens hensikt med oppholdet i riket etter innreise. Videre innebærer endringen en presisering om at vilkåret også gjelder samboerforhold med den andre forelderen. UDI mener denne presiseringen er viktig. Den gjør det klart hva som er formålet med denne tillatelsestypen og hvordan bestemmelsen skal tolkes. Vilkaåret om at foreldrene «ikke er gift» ser direktoratet på som en viktig og god presisering. I en del saker

er søkeren gift med den andre forelderen ved innreise i riket, men søker tillatelse med norsk barn etter samlivsbrudd. Det har vært en del tolkningstvil i disse sakene. I slike tilfeller har UDI tolket bestemmelsen ut i fra dens formål, og ved at tillatelse kan gis i de tilfeller foreldrene ikke lenger er gift med hverandre på vedtakstidspunktet. Endringen innebærer at innvilgelse av denne type tillatelser ved slike forhold ikke lenger vil være i konflikt med ordlyden i bestemmelsen. Videre legger UDI til grunn at formuleringen «ikke er gift» innebærer at foreldrene må være formelt skilt, og ikke kun formelt separert. I motsatt fall vil søkeren i en tid være forhindret fra å gjenforenes med barnet, siden det ikke vil være aktuelt med en gjenforening med den andre forelderen.

NOAS bemerker følgende:

«Slik lovteksten er utformet, stiller den imidlertid et krav om at søkeren, som implisitt ikke skal bo med den andre forelderen ikke kan være gift med andre personer heller. Dette ville i så fall være en altfor vidtrekkende konsekvens og som vi heller ikke kan se har noen reell begrunnelse. Et slikt vilkår vil i mange tilfeller også gjøre bestemmelsen illusorisk. Vi antar derfor at det beror på en inkurie at det ikke følger av lovteksten at det kun er ekteskap med den andre forelderen det her er tale om.»

KIM har også en lignende merknad til ordlyden.

MiRA-Senteret, Oslo biskop og Fellesorganisasjonen er negative til dette forslaget. MiRA-Senteret foreslår i stedet at det åpnes for at en søker skal kunne søke familiegjenforening med sitt barn – som er en rett alle barn bør få ivaretatt av den norske staten – uavhengig av om vedkommende søker har tenkt å bo sammen med den andre forelderen eller ikke. Fellesorganisasjonen er negativ til at muligheten for familiegjenforening med eget barn påvirkes av om foreldrene skal bo sammen eller ikke. Barnets rett til kontakt med begge foreldrene vil være tilstede uavhengig av boform. Ulike krav til underhold trer i kraft avhengig av hvem som er referanseperson i familiegjenforeningssaker. Dersom det er en voksen referanseperson, er det et krav til underhold. Dette gjelder blant annet om forelder skal bo sammen med barnet og den andre forelder. Dette gjør det vanskeligere å få familiegjenforening, og vil også medføre en forskjellsbehandling mellom barn med rike foreldre og barn med fattige foreldre. Fellesorganisasjonen mener at søker bør ha rett til oppholdstillatelse også når søker skal bo sammen med både barnet og den andre forelderen.

8.3 Departementets vurderinger

Utlendingslovens § 44 regulerer retten til familiegjenforening mellom norsk barn og barnets mor eller far. Søkeren har her rett til oppholdstillatelse for å bo sammen med sitt norske barn. Tillatelser etter denne bestemmelsen skal bare gis når barnets foreldre ikke skal bo sammen. Dersom søkeren skal bo sammen med både barnet og den andre forelderen, skal søknad fremmes etter bestemmelsene om oppholdstillatelse for ektefeller eller samboere. I slike saker vil det være den andre forelderen som er referanseperson i saken, og ikke barnet. Dette fremgår imidlertid ikke eksplisitt av lovteksten til § 44, men følger bare forutsetningsvis av lovens systematikk. Departementet foreslår derfor at det tas inne en presisering om dette i § 44 første ledd. Som bemerket i punkt 8.1 vil valget av hjemmel for oppholdstillatelse også kunne ha betydning for om det vil gjelde et underholds krav eller ikke i henhold til forskriften. Når det gjelder merknadene fra MiRA-Senteret, Oslo biskop og Fellesorganisasjonen, som må tolkes slik at de er i mot å stille krav til underhold for ektefeller og samboere som har felles barn i Norge, vises det til at de konkrete reglene om krav til underhold ikke fremgår av loven, men av utlendingsforskriften. Det vises videre til at forslag til nye forskriftsbestemmelser om underholdskravet har vært på høring, jf. departementets høringsbrev av 17. oktober 2008, og at svarene fra høringsrunden nå er til vurdering i departementet.

Departementet har for øvrig fulgt opp NOASs merknad om behovet for en presisering i lovteksten om at det bare er der hvor søkeren er gift med eller skal bo sammen med barnets andre forelder, at familiegjenforeningsbestemmelsen i § 44 ikke kan anvendes.

9 Begrensninger i tillatelsen til familiemedlemmer

9.1 Høringsnotatet

For å unngå eventuell tvil om tolkningen av utlendingslovens § 60 fjerde ledd, foreslo departementet at det ble presisert at begrensninger i referansepersonens tillatelse gitt etter § 23 som går ut på at retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid eller et bestemt arbeid, ikke gjelder for familiemedlem som får oppholdstillatelse etter kapittel 6 om familieinnvandring.

9.2 Høringsinstansenes merknader

MiRA-Senteret og *UDI*, *NTNU*, *Oslo biskop* og *Hammar biskop* er positiv til denne presiseringen. *IMDi* bemerker at «begrensede tillatelser utløser som regel verken rettigheter eller plikter til deltakelse i introduksjonsprogram eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap». *UNE* bemerker at høringsbrevet ikke begrunner hvorfor unntak fra § 60 fjerde ledd første punktum må inn i selve loven når referansepersonen har tillatelse etter lovens § 23, mens unntak når referansepersonen har tillatelse etter en annen bestemmelse skal reguleres i forskrift.

9.3 Departementets vurderinger

I § 60 fjerde ledd er det fastsatt at tillatelse til et familiemedlem etter bestemmelsene i kapittel 6 om familieinnvandring skal gjelde med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Det sentrale formålet med denne bestemmelsen er å fastsette at dersom referansepersonen i Norge har en tillatelse som ikke kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, skal den samme begrensningen også gjelde for den tillatelsen som gis til vedkommendes familiemedlemmer. Tilsvarende innebærer bestemmelsen at dersom referansepersonen ikke har rett til å ta arbeid, så vil heller ikke familiemedlemmet ha slik rett, dersom ikke annet er fastsatt i forskriften. Det har ikke vært meningen at begrensninger som er knyttet til tillatelsen til en faglært, om at vedkommende må ha en bestemt type arbeid, også skal gjelde for eventuelle familiemedlemmer som får oppholdstillatelse. Slik bestemmelsen er utformet, kan den imidlertid tolkes videre enn det som har vært tilsiktet.

For familiemedlemmer til faglærte og spesialister, vil det ikke gi noen mening dersom tillatelsen til familiemedlemmet skulle gis med tilsvarende begrensninger mht. arbeidsforholdet. Selv om departementet i Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) la opp til at nødvendige unntak skulle fastsettes i forskrift, har en etter en ny vurdering kommet til at unntak for denne gruppen bør presiseres i loven. Departementet anser det som tilstrekkelig at en for de øvrige gruppene presiserer unntakene i forskrift. For familiemedlem til utlendinger som får oppholdstillatelse etter § 23, presiseres det derfor i § 60 at begrensninger i referansepersonens tillatelse gitt etter § 23 som går ut på at retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid eller et bestemt arbeid, ikke gjelder.

10 Permanent oppholdstillatelse

10.1 Høringsnotatet

I utlendingslovens § 62 femte ledd fastslås det at en permanent oppholdstillatelse bortfaller når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. For å unngå eventuell tvil om tolkningen av hva som skal anses som sammenhengende opphold, foreslo departementet at det ble tatt inn en presisering i § 62 femte ledd om at ett eller flere opphold av en viss varighet i Norge ikke er tilstrekkelig for å forhindre bortfall av tillatelsen. Det ble videre foreslått at hjemmelen for å gi forskrifter om bortfall av permanent oppholdstillatelse som står i § 62 femte ledd oppheves, og at hjemmelen for forskriftsregulering i § 62 sjette ledd i stedet utvides. I forslaget til forskriftshjemmel i sjette ledd er det således presisert at bestemmelsen gir hjemmel for å gi nærmere regler i forskrift bl.a. om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter § 62 femte ledd, hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter femte ledd og at permanent oppholdstillatelse også kan gis i andre tilfeller enn de som nevnes i første ledd.

10.2 Høringsinstansenes merknader

Oslo biskop mener at dette lovforslaget er unødvendig og begrunner dette med at «Praksis etter gjeldene lov har allerede tøyet grensene for disse lovbestemmelsene».

MiRA-Senteret støtter ikke en slik endring av lovens § 62 femte og sjette ledd. Det er ikke bare en upresis formulering, der det ikke kommer frem hvor lenge en utlending må oppholde seg i riket for å unngå bortfall, men det vitner også om at departementet her åpner for en indirekte innskrenkning av utlendingers rettigheter i Norge.

NOAS har ingen innvendinger mot forslaget.

UDI og *UNE* viser til at den foreslåtte bestemmelsen om bortfall i § 62 første ledd annet punktum, fastsetter at bortfall kan inntreffe selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av «en viss varighet» i riket, mens gjeldende forskrift bruker formuleringen «kortere varighet». *UNE* viser til at den endrede formuleringen ikke er kommentert i høringsbrevet, og *UDI* påpeker at formuleringen «kortere varighet» er mer informativ.

NTNU er kritiske til forslaget, og bemerket følgende:

«Et fravær fra landet på mer enn to år i løpet av en fireårsperiode er ikke uvanlig for forskere. Forskere reiser mye, og innehar ofte flere stil-

linger fordelt på ulike institusjoner i flere land. I perioder er det behov for lengre opphold ved andre institusjoner enn hos hovedarbeidsgiver her i Norge. En slik regel som foreslås vil virke imot det målet vi har om rekruttering av høykompetent arbeidskraft til NTNU, og Norge generelt. Det vil også være til hinder for den enkelte forsker sin mulighet til å forfølge sin vitenskapelige karriere dersom det hviler en begrensning i muligheten til mobilitet som er enda større enn den som allerede er gjeldende. NTNU anser den presiseringen som er foreslått for å være en innstramming i loven. En slik innstramming kan fungere som et hinder i arbeidet for å bli internasjonalt akademisk fremragende.»

10.3 Departementets vurderinger

I gjeldende utlendingsforskrift § 49 annet ledd første punktum er det presisert nærmere hva som skal anses som «sammenhengende» opphold utenfor riket. Her fremgår det at et utenlandsopphold anses som sammenhengende selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av kortere varighet i riket. Det er også gitt en nærmere beregningsregel i gjeldende utlendingsforskrift § 49 annet ledd annet punktum hvor det fremgår at bopelen eller det faktiske oppholdet utenfor riket anses også å være sammenhengende dersom utlendingen i løpet av en fireårsperiode har hatt flere opphold i utlandet som til sammen har en varighet på mer enn to år. I høringsbrev av 8. juli 2008 foreslo departementet å endre denne beregningsregelen, blant annet fordi man anser at den er problematisk i forhold til lovens vilkår om at oppholdet i utlandet må være sammenhengende. Forslaget og høringsssvarene er til oppfølging i departementet.

Departementet merker seg UDIs og UNEs uttalelser om at formuleringen om at bortfall kan inntruffe selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av «kortere varighet», er endret til opphold av «en viss varighet». Departementet har foreslått endringen for å tydeliggjøre i lovhjemmelen at flere utenlandsopphold kan anses som sammenhengende, selv om utlendingen har hatt mellomværende opphold i Norge som strekker seg ut over de helt kortvarige oppholdene. Det avgjørende er at utlendingen ikke oppholder seg lengre i utlandet enn i Norge, da permanent oppholdstillatelse er ment å gjelde for de som faktisk bor i Norge, og ikke de som i realiteten bor i utlandet, men som ønsker å beholde en rett til å bo i Norge. Etter gjeldende utlendingsforskrift har i praksis opphold på inntil to år blitt regnet som opphold av «kortere varighet». Departementet ønsker å unngå en formulering som

kan virke villedende i forhold til hva som kan være aktuelt å fastsette i forskriften. Departementet beholder derfor formuleringen i forslaget som var på høring, «en viss varighet», men det tas inn en referanse til sjette ledd hvor det fremgår at det her vil komme nærmere presisering i forskrift.

Det bygges videre inn en presisering i forskriftshjemmelen i sjette ledd om at Kongen kan gi forskrifter om bortfall av permanent oppholdstillatelse, og hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter femte ledd. Forskriftshjemmelen i femte ledd blir da overflødig, og foreslås opphevet.

Når det gjelder merknaden fra NTNU om at forslaget innebærer en innstramming i forhold til gjeldende rett, medfører dette ikke riktighet. Forslaget gir bare en tydeligere hjemmel for slik forskriftsregulering som man har allerede i dag. Når det gjelder det NTNU er opptatt av om muligheten for forskere til å ha utenlandsopphold i mer en to år, bemerkes det forøvrig at både gjeldende utlendingsforskrift og forslaget til ny forskrift, inneholder bestemmelser om at det kan søkes om adgang til opphold utenfor riket i mer enn to år i forbindelse med blant annet arbeid eller utdanning.

11 Utvidelse av politiets vedtakskompetanse

11.1 Høringsnotatet

For å unngå eventuell tvil om at politiet, i tillegg til å avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, også kan gis kompetanse til å behandle søknader om fornyelse av tillatelser, foreslo departementet å presisere dette i utlendingsloven § 65. Det ble videre foreslått å gi hjemmel for å kunne gi forskriftsbestemmelse om at Utlendingsdirektoratet, på samme måte som i dag, skal kunne delegere kompetansen til å innvilge søknader om reisebevis og utlendingspass, og at det også åpnes for at politiet i visse tilfeller skal kunne avslå søknader om utlendingspass og søknader om fornyelse av utlendingspass. Ved en feil i høringsbrevsteksten sto det også at departementet foreslo adgang for politiet til å avslå søknader om fornyelse av reisebevis for flyktning. Det ble imidlertid ikke fremmet noe forslag om dette i selve lovforslaget.

11.2 Høringsinstansenes merknader

Landbrukets Arbeidsgiverforening, UDI, NOAS, IM-Di, Oslo politidistrikt, Oslo biskop, NTNU og HSH er

positive til en presisering av at politiet også skal ha kompetanse til å behandle søknader om fornyelse.

UDI mener det vil være en fordel om delegasjonshjemmelen tar høyde for en tilstrekkelig fleksibel oppgaveløsning innenfor utlendingsforvaltningen. Forslaget omfatter ikke kompetanse til å avslå førstegangssøknad og søknad om fornyelse av reisebevis, og begrunnelsen for begrensningen er ikke inntatt i høringsbrevet. UDI anbefaler at det åpnes for at politiet kan avslå søknader om reisebevis. UDI anbefaler ellers at departementet sikrer konsekvent ordbruk i loven og forskriften, og at man for å få lovteksten mest mulig klar velger fortrinnsvis «innvilge og avslå» i stedet for « å avgjøre».

NOAS er positiv til at det presiseres at politiet også skal ha kompetanse til å behandle søknader om fornyelse, men mener at bruken av begrepet fornyelse av midlertidig oppholdstillatelse kan virke noe misvisende i denne sammenheng. NOAS støtter også forslaget til utvidet vedtakskompetanse for politiet når det gjelder reisedokumenter.

Oslo politidistrikt er positive til at politiet i visse tilfelle skal kunne avslå søknader om reisedokument. Man ser særlig for seg at politiet kan avslå søknad om reisedokument når søker er i besittelse av hjemlandets reisedokument.

JURK ønsker å bemerke at utvidelse av politiets vedtakskompetanse til også å omfatte avslag på søknader om fornyelse av utlendingspass kan medføre redusert rettssikkerhet for den enkelte. Dette fordi utvidet vedtakskompetanse også krever økt kunnskapskompetanse.

Oslo biskop og Hamar Biskop har ikke noe imot at politiet gis generell kompetanse til å innvilge søknader om reisebevis og utlendingspass, men er mer skeptiske til at politiet også i visse tilfeller skal kunne avslå søknader om utlendingspass og fornyelse av utlendingspass, siden eksempler på visse tilfeller ikke er omtalt. En forutsetning for at politiet gis kompetanse til å avgjøre saker er at negative vedtak begrunnes og at de må kunne ankes til UNE.

MiRA-Senteret støtter ikke forslaget om at politiet skal kunne innvilge og avslå førstegangssøknader og søknader om fornyelse av utlendingspass, samt innvilge førstegangssøknader og søknader om fornyelse av reisebevis.

11.3 Departementets vurderinger

Etter § 65 annet ledd kan det fastsettes i forskrift at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse. Det fremgår ikke uttrykkelig av ordlyden at politiet i tillegg også kan gis kompetanse til å behandle søknader om fornyel-

se av tillatelser. Departementet foreslo derfor i høringsbrevet at dette ble presisert i loven. Ingen høringsinstanser har vært negative til denne presiseringen.

I høringsbrevet ble det samtidig foreslått at det gis hjemmel for å kunne gi forskriftsbestemmelser om at UDI, på samme måte som i dag, skal kunne delegere kompetansen til å innvilge søknader om reisebevis og utlendingspass til politiet, og at det også åpnes for at politiet i visse tilfeller skal kunne avslå søknader om utlendingspass og søknader om fornyelse av utlendingspass.

Departementet bemerker at politiet i dag har kompetanse etter utlendingsforskriften til å innvilge søknad om reisebevis til flyktning og innvilge utlendingspass til barn under 16 år, når det ikke er tvil om at vilkårene er oppfylt. Videre har politiet etter dagens forskrift kompetanse til å innvilge søknader om fornyelse og forlengelse av reisebevis, og til å innvilge og avslå søknader om fornyelse og forlengelse av utlendingspass i saker som ikke byr på tvil. Foreligger det tvil, skal saken forelegges UDI. Forslaget til forskriftshjemmel i § 65 annet ledd vil dekke slike tilfeller.

Lovforslaget sikrer at tilsvarende kompetanse fortsatt kan legges til politiet og gir i tillegg mulighet til å gi en utvidet kompetanse til politiet slik at de skal kunne avslå førstegangssøknader om utlendingspass. Forholdet vil for eksempel kunne være at utlendingen er i besittelse av hjemlandets pass, og at vilkårene for å få norsk utlendingspass derfor ikke er oppfylt.

UDI etterlyser en lovhjemmel som vil gi en fleksibel bestemmelse med tanke på oppgaveløsningen i utlendingsforvaltningen, og viser til at forslaget ikke begrunner hvorfor politiet ikke skal kunne avslå førstegangssøknad og søknad om fornyelse av reisebevis. Motsatt er flere høringsinstanser skeptiske til at politiet skal kunne avslå søknader om utlendingspass fordi dette kan redusere rettssikkerheten og fordi vedtakskompetanse forutsetter kunnskap.

Departementet har ikke foreslått en lovhjemmel som åpner for at politiet kan gis kompetanse til å avslå en førstegangssøknad eller søknad om fornyelse av reisebevis. En utlending som fyller vilkårene for beskyttelse etter § 28, skal etter § 64 etter søknad også gis reisebevis for flyktning med mindre særlige grunner taler mot det. I dag avgjør UDI spørsmålet om det skal gis reisebevis samtidig med at det treffes vedtak i asylsaken. Å få utstedt reisebevis er ellers en rettighet en flyktning i utgangspunktet har etter flyktningkonvensjonen. Da spørsmålet om det skal gis reisebevis henger nært sammen med vurderingen av utlendingens beskyttelsesbehov, og også ved førstegangssøknader avgjø-

res samtidig med søknaden om beskyttelse, fremstår en eventuell avslagskompetanse for politiet etter departementets oppfatning som lite ønskelig og lite praktisk. Av tilsvarende grunner mener departementet at politiet heller ikke skal gis kompetanse til å avslå en søknad om fornyelse av reisebevis. Når det gjelder utlendingspass, er situasjonen en annen. Utlendingen har ikke fått opphold på grunn av et beskyttelsesbehov, og det foreligger ingen folkerettslig forpliktelse til å utstyre utlendingen med utlendingspass. I tilfeller hvor utlendingen for eksempel tidligere har fått avslag på søknaden om utlendingspass med en begrunnelse som fortsatt har gyldighet, eller hvor det er klart at vedkommende er i besittelse av hjemlandets pass, bør politiet kunne avslå. Det er heller ikke noen spesiell grunn til at politiet ikke skal kunne avslå en søknad om fornyelse, hvis vilkårene for å få et utlendingspass ikke er oppfylt. Når det gjelder en førstegangssøknad om utlendingspass, vil også søknaden, som ved søknad om reisebevis, avgjøres av UDI samtidig med at asylsøknaden behandles. Det forekommer imidlertid tilfeller hvor en utlending søker om utlendingspass etter tidligere å ha fått avslag, eller hvor utlendingen har fått tillatelse på et annet grunnlag enn en opprinnelig asylsøknad. Departementet mener det er hensiktsmessig at politiet kan få kompetanse til å avslå søknad om utlendingspass i slike situasjoner.

Noen instanser har fremholdt at et avslag fra politiet må kunne påklages til Utlendingsnemnda (UNE). Etter forvaltningslovens system er det overordnet organ som er klageinstans over underinstansens vedtak. Dette innebærer at UDI vil være klageinstans over politiets avslag, og at politiet vil måtte forberede klagesaken for UDI. UNE er kun klageinstans over UDIs avslag i utlendingssaker.

Når det gjelder konsekvent språkbruk, bemerker departementet at loven benytter begrepet «avgjøre» i flere lovbestemmelser, og at det må anses som tilstrekkelig tydelig at begrepet omfatter både kompetanse til å *innvilge* og til å *avslå* en søknad. Departementet mener det slik sett ikke er særlig mer klargjørende i stedet å benytte begrepet «innvilge og avslå» i alle bestemmelsene.

12 Presisering av adgangen til å utvise på grunn av uriktige og villedende opplysninger

12.1 Høringsnotatet

For å unngå eventuell tvil om at et brudd på straffebestemmelsen i utlendingslovens § 108 første ledd

bokstav c må regnes som et brudd på lovens bestemmelser som kan gi grunnlag for utvisning, foreslo departementet å presisere at en utlending uten oppholdstillatelse også kan utvises når vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.

12.2 Høringsinstansenes merknader

UNE viser til at forslaget innebærer en endring i gjeldende rett, ved at det innføres et tilleggsvilkår om at utlendingen «grovt eller gjentatte ganger» må ha unndratt seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket. Etter gjeldende rett er slik unndragelse et selvstendig alternativ som kan gi grunnlag for utvisning, uten at det stilles krav om at unndragelsen må være grov eller foretatt gjentatte ganger. UNE legger til grunn at tilleggsvilkåret er utilsiktet, og uttaler videre:

«Departementet skriver i høringsbrevet pkt. 11 bl.a. at «det er hensiktsmessig å presisere at en utlending uten oppholdstillatelse også kan utvises når vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i sak etter loven».

Departementets kommentar tilsier at den nevnte situasjon vil innebære en grov overtredelse av utlendingsloven. Forslaget til lovbestemmelse er imidlertid formulert slik at det utover de nevnte vilkår også er et ytterligere krav om at overtredelsen skal være grov eller gjentatt. Vilråene er dermed at utlendingen for eksempel både «grovt» og «grovt uaktsomt» må ha gitt «vesentlig uriktige opplysninger». Vi antar at «tilleggsvilkåret» er utilsiktet.»

UDI støtter departementets forslag og skriver:

«Ordlyden i forslaget synliggjør at skyldgraden i overtredelsen må kvalifisere til forsettlig eller grovt uaktsomt, i tillegg til at selve gjerningsinnholdet må anses som «grovt» eller at overtredelsen er foretatt «gjentatte ganger». Dette er viktig å få frem fordi de opplysningene utlendingen ikke har vært sannferdig om, kan variere i alt fra bagatellmessige opplysninger til avgjørende for saksopplysningen.»

MiRA-Senteret støtter ikke forslaget og mener at det å åpne for mulighet for utvisning på bakgrunn av at vedkommende har gitt uriktige opplysninger, uten å presisere hvilke typer uriktige opplysninger som skal anses som såpass grove at utvisning kan forsvares, er et alvorlig brudd på menneskerettighetene.

Oslo biskop mener at lovforslaget er unødvendig

og begrunner dette med at praksis etter gjeldene lov allerede har tøyet grensene for disse lovbestemmelsene.

NOAS understreker at de prinsipielt støtter alle målrettede tiltak som er egnet til å forebygge misbruk av asylinstituttet av personer uten behov for beskyttelse, og uttaler at målsettingen om å ivareta asylinstituttet og dets integritet tilsier at forhold som kan bidra til å undergrave det bør forebygges. En forutsetning må imidlertid alltid være at tiltakene er treffsikre og gjennomføres på en måte som ikke fremstår som urimelige eller som setter asylsøkerens rettssikkerhet i fare.

12.3 Departementets vurderinger

Straffebestemmelsen i § 108 første ledd bokstav c fastsetter at en utlending kan straffes hvis vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.

Bestemmelsen om utvisning for brudd på utlendingsloven i § 66 første ledd, fastsetter at en utlending som grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven, kan utvises. Utvisningsbestemmelsen nevner ikke eksplisitt situasjoner hvor det er gitt uriktige eller villedende opplysninger. Selv om det ikke er tvilsomt at et brudd på straffebestemmelsen i lovens § 108 første ledd bokstav c må regnes som et brudd på utlendingslovens bestemmelser som kan gi grunnlag for utvisning, mener departementet det er hensiktsmessig å presisere at en utlending uten oppholdstillatelse også kan utvises når vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter utlendingsloven.

Departementet merker seg uttalelsen fra UNE om at høringsforslaget innebærer en skjerping av utvisningsvilkårene, ved at oppstilles et tilleggsvilkår om at utlendingen «grovt eller gjentatte ganger» har unndratt seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket. Departementet har ikke hatt til hensikt å stramme inn utvisningsadgangen, og foreslår derfor at ordlyden endres slik at dette tilleggsvilkåret fjernes.

Departementet er også enig med UNE i at det er overflødig å stille vilkår om at utlendingen «*grovt eller gjentatte ganger*» forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven. Det ligger implisitt i selve straffebestemmelsen i utlendingsloven § 108 første ledd bokstav c – både gjennom skyldkravet (forsettlig eller grovt uaktsomt) og gjer-

ningsbeskrivelsen (har gitt «vesentlige uriktige» eller «åpenbart villedende» opplysninger) – at lovbruddet er grovt, og det er dermed unødvendig å stille et tilleggsvilkår om at overtredelsen må være grov eller gjentatt. Et slikt tilleggsvilkår stilles ikke i straffebestemmelsen, og det er ingen grunn til å operere med strengere vilkår i utvisningsbestemmelsen. Før det kan treffes vedtak om utvisning, må det uansett alltid foretas en vurdering av om utvisning er et forholdsmessig tiltak, jf. utlendingsloven § 70. I denne vurderingen vil forholdets alvor/grovhet vektlegges.

Departementet legger til grunn at presiseringen ikke innebærer noen endring i gjeldende rett, og at det dermed verken innebærer noen svekkelse av menneskerettighetene eller noen utvidelse av utvisningsadgangen, jf. uttalelsene fra MiRA-Senteret og Oslo Biskop.

13 Vernetting

Det generelle utgangspunktet i den nye tvistemålsloven som trådte i kraft 1. januar 2008, er at saksøkeren kan velge å anlegge søksmål mot staten ved sitt alminnelige vernetting, som er der saksøkeren har bopel. Ved Ot.prp. nr. 29 (2007-2008) fremmet departementet forslag til at det skulle gjøres unntak for saker etter utlendingsloven 1988, slik at søksmål om gyldigheten av UDIs og UNEs vedtak fortsatt skulle anlegges ved Oslo tingrett. Forslaget til lovendring ble vedtatt ved lovendring 9. mai 2008, jf. utlendingsloven 1988 § 47 a. For at tilsvarende skal gjelde etter den nye utlendingsloven, må en likelydende bestemmelse inntas i § 79 tredje ledd.

Da endringen er en direkte følge av en endring som allerede er gjennomført i gjeldende lov, har forslaget ikke vært på alminnelig høring.

14 Endringer som følge av implementering av direktiv 2004/38/EF

14.1 Endring i EØS-arbeidstakerloven

Direktiv 2004/38/EF om EU-borgere og deres familiemedlemmers rett til å bevege seg og oppholde seg fritt på medlemsstatenes områder samler og erstatter en rekke tidligere dokumenter om fri bevegelighet for personer. Direktivet er gjennomført i utlendingsloven kapittel 13. Direktivet innebærer at forordning (EØF) nr. 1612/68 om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS blir endret. Endringen går ut på at artikkel 10 og 11 blir opphevet.

Forordning 1612/68 er gjennomført i en egen lov – lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS (EØS-arbeidstakerloven). Implementeringen av direktiv 2004/38/EF innebærer derfor at inkorporeringsbestemmelsen i EØS-arbeidstakerloven må endres.

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til denne endringen.

14.2 Endringene i utdanningsstøtteleven

Lov om utdanningsstøtte § 3 angir lovens virkeområde. I annet ledd angis det hvilke rettssubjekter som omfattes av loven, og i siste ledd gis departementet hjemmel til å gi forskrift om hvem som er omfattet av utdanningsstøtteordningene. EØS-borgere kan etter gjeldende rett ha rett til utdanningsstøtte etter særskilte regler for EØS-arbeidstakere og deres familiemedlemmer, og/eller etter reglene som gjelder for alle utenlandske statsborgere.

I forbindelse med at en sveitsisk statsborger søkte om utdanningsstøtte i Norge, ble det reist spørsmål om hvorvidt arbeidstakere fra EFTA-land (utenfor EØS) og deres familiemedlemmer har rett til utdanningsstøtte i Norge.

Konvensjon om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen) inneholder ikke en eksplisitt regulering av problemstillingen. Etter en nærmere gjennomgang av forpliktelsene er det imidlertid ikke grunnlag for å hevde at det er et lavere forpliktelsesnivå i EFTA-konvensjonen enn i det innholdsmessig tilnærmet like EØS-regelverket. Etter denne tolkningen må arbeidstakere fra EFTA-land utenfor EØS og deres familiemedlemmer gis rett til studiefinansiering på lik linje med EØS-borgere og deres familiemedlemmer.

På bakgrunn av tolkningsresultatet endret Kunnskapsdepartementet forskrift om tildelingsstøtte for undervisningsåret 2008-2009 i tråd med EFTA-konvensjonen sammenholdt med partenes intensjoner og praksis. Det foreslås derfor at også EFTA-arbeidstakeres og deres familiemedlemmers rett til utdanningsstøtte blir synliggjort i lovteksten. Forslaget innebærer ingen realitetsendring.

Artikkel 24 nr. 2 i direktiv 2004/38/EF innebærer at personer som har fått varig oppholdsrett i Norge, får rett til utdanningsstøtte fra det tidspunkt de har fått slik varig oppholdsrett. En slik varig oppholdsrett uavhengig av grunnlag innføres ved endringene i kapittel 13 i den nye utlendingsloven. Det vil dermed ikke lenger bare være EØS/EFTA-arbeidstakere og deres familiemedlemmer som kan ha rett til utdanningsstøtte med grunnlag i

EØS-retten og EFTA-konvensjonen, men også EØS-borgere som har annen tilknytning til Norge enn arbeidsgrunnlag.

Det er lagt til grunn at EØS-borgere som har fått varig oppholdsrett i Norge og EFTA-borgere med arbeidstilknytning til Norge, vil kunne omfattes av formuleringen i lov om utdanningsstøtte § 3 annet ledd, annen setning, som åpner for støtterett til utenlandske statsborgere med særlig tilknytning til Norge. Gjeldende § 3 i utdanningsstøtteleven nevner imidlertid spesielt EØS-borgere som har arbeidstilknytning til Norge. Siden dette grunnlaget for støtterett er nevnt, kan det ved en antitetisk tolkning av ordlyden se ut som om dette er det eneste grunnlaget for rett til utdanningsstøtte for EØS/EFTA-borgere. For å unngå en slik fortolking, foreslås det å presisere i lov om utdanningsstøtte at også andre EØS-borgere enn de med arbeidstilknytning, og EFTA-borgere med arbeidstilknytning til Norge, kan omfattes av loven.

Den nærmere reguleringen av rettighetene til utdanningsstøtte for ulike grupper fastsettes gjennom forskrift om tildeling av utdanningsstøtte, som fastsettes for hvert undervisningsår. Av den grunn anses det ikke nødvendig å ta inn i utdanningsstøtteleven en detaljert redegjørelse for hvilke EØS- og EFTA-borgere eller familiemedlemmer til EØS/EFTA-borgere som vil omfattes av retten til utdanningsstøtte. Det anses som tilstrekkelig å vise i bestemmelsen at også andre EØS/EFTA-borgere kan ha rettigheter i medhold av loven og tilhørende forskrift.

Forslaget følger av implementeringen av direktiv 2004/38/EF og av en tolkning av EFTA-konvensjonen, og har ikke vært sendt på alminnelig høring.

15 Lovtekniske endringer som følge av ny utlendingslov

Folketrygdloven knytter visse rettsvirkninger til begrepet flyktning. I folketrygdloven § 1-7 er flyktning i dag definert som en person som er innvilget asyl i Norge, eller som har fått reisebevis for utlendinger etter utlendingsloven § 19. I den nye utlendingsloven finnes bestemmelsene om asyl i lovens § 28. Dette innebærer at henvisningen i folketrygdloven § 1-7 må endres. Den nye lovbestemmelsen om asyl, innebærer en utvidelse av flyktningbegrepet til grupper som ikke omfattes av FN's flyktningkonvensjon, jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) kapittel 5. Ettersom folketrygdlovens regler knytter rettsvirkningene til at en person har fått asyl, får denne ut-

videlsen av flyktningbegrepet i utlendingsloven direkte virkning for folketrygden.

Som følge av lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven), må henvisningene til utlendingsloven endres i lov om adgangen til visse områder, rettshjelpsloven, straffeprosessloven, folketrygdloven, kystvaktloven, passloven, SIS-loven, introduksjonsloven, statsborgerloven og skattebetalingsloven. Det er videre behov for enkelte mindre justeringer i introduksjonsloven og statsborgerloven som følge av en viss endring i terminologien i den nye utlendingsloven.

16 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ordningen med tidlig arbeidsstart skal utformes med sikte på å forenkle søknadsbehandlingen. I forslaget til utforming av denne ordningen som ble sendt på høring den 30. januar 2009, legges det opp til at det skal være lite administrativt arbeid med ordningen. Det er imidlertid ikke mulig å fastslå omfanget av ev. administrative kostnader med denne ordningen.

Forslaget om unntak fra kravet om arbeidsmarkedsfaglig vurdering eller kvote for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip, vil isolert sett være en forenkling og dermed administrative besparelser. Det er ikke mulig å fastslå hvilke eventuelle administrative besparelser forslaget isolert sett vil kunne gi.

De øvrige endringene i utlendingsloven er hovedsakelig av teknisk art og har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Innføringen av retten til varig opphold innebærer en utvidelse av antallet personer som kan ha rett til utdanningsstøtte. Det er ikke mulig å gi et nøyaktig antall verken på hvor mange personer som vil få slik rett til varig opphold, eller på hvor mange av disse som vil benytte seg av retten til å søke utdanningsstøtte. Mange av disse vil også allerede i dag ha rett til utdanningsstøtte på annet grunnlag. Endringen i lov om utdanningsstøtte medfører i utgangspunktet ikke økonomiske eller administrative konsekvenser. Det er den nærmere reguleringen i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte som gir konkrete rettigheter til den enkelte søker som vil kunne gi økte kostnader. De utvidede rettighetene til utdanningsstøtte kan ikke gjøres gjeldende før retten til varig opphold foreligger. Endringen i lov om utdanningsstøtte vil også kunne føre til visse administrative konsekvenser for Statens lånekasse for utdanning.

Endringene i EØS-arbeidstakerloven, lov om adgangen til visse områder, rettshjelpsloven, straffeprosessloven, folketrygdloven, kystvaktloven, passloven, SIS-loven, introduksjonsloven, statsborgerloven og skattebetalingsloven er hovedsakelig av teknisk art og har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

17 Merknader til de enkelte bestemmelsene

17.1 Til endringene i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Til § 5

Bestemmelsens annet ledd regulerer hvem som er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i Norge. For å synliggjøre sammenhengen i regelverket er det tatt inn en henvisning til § 55 som regulerer kravet om oppholdstillatelse. Videre er det presisert i annet punktum at adgangen til å gjøre unntak fra kravet til oppholdstillatelse, gjelder for andre utlendinger enn nordiske borgere, som er nevnt i første punktum.

Til § 23

Bestemmelsen regulerer vilkår for oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i Norge. I første ledd bokstav c er det gjort unntak fra kravet om arbeidsmarkedsfaglig vurdering eller kvote for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip, se punkt 4. I nytt fjerde ledd gis det hjemmel til å fastsette forskrifter om at en arbeidsgiver kan få adgang til å la en arbeidstaker arbeide mens søknaden om oppholdstillatelse er under behandling (ordning med tidlig arbeidsstart), se punkt 5. Bestemmelsens fjerde ledd blir nytt femte ledd. I lovens § 5 er det gitt hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse. For å unngå at det skapes forventning om å finne unntak fra kravet om oppholdstillatelse i den nye utlendingsforskriftens kapittel om oppholdstillatelser til arbeid og studier mv. fjernes hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse i bestemmelsens femte ledd, se punkt 3.

Til § 24

Bestemmelsen regulerer vilkår for oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker. I lovens § 5 er det gitt

hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse. For å unngå at det skapes forventning om å finne unntak fra kravet om oppholdstillatelse i den nye utlendingsforskriftens kapittel om oppholdstillatelser til arbeid og studier mv. fjernes hjemmel for å gjøre unntak fra kravet om oppholdstillatelse i bestemmelsens tredje ledd.

Til § 27 a

Bestemmelsen regulerer muligheten for at det i forskrift skal kunne gis nærmere bestemmelser om sanksjoner overfor arbeidsgivere som misbruker ordningen med tidlig arbeidsstart, se punkt 5.

Til § 35

Bestemmelsens annet ledd regulerer departementets adgang til å instruere om at innreisetillatelse skal gis i enkeltsaker om overføringsflyktninger. Det åpnes for at departementet også skal kunne instruere om at overføring skal nektes.

Til § 38

Bestemmelsens femte ledd regulerer muligheten for å fastsette begrensninger i oppholdstillatelsen, bl.a. når det er tvil om utlendingens identitet. For å unngå ev. tolkningstvill presiseres det at det kan fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne fornyes, og at det ikke skal gis oppholdstillatelse til utlendingens familiemedlemmer.

Til § 44

Bestemmelsen regulerer retten til familiegjening mellom norsk barn og barnets mor eller far. For å unngå eventuell tolkningstvill, presiseres det at søknad skal fremmes etter bestemmelsene om oppholdstillatelse for ektefeller eller samboere dersom søkeren skal bo sammen med både barnet og den andre forelderen. I slike saker vil den andre forelderen, og ikke barnet, være referanseperson i saken.

Til § 60

Bestemmelsens fjerde ledd regulerer hvilke begrensninger som gjelder for tillatelsen til familimedlemmer. For å unngå tvil om tolkningen av bestemmelsen presiseres at begrensninger i referansepersonens tillatelse som er gitt etter lovens § 23 og som går ut på at retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid el-

ler et bestemt arbeid, ikke gjelder for familiemedlemmets oppholdstillatelse, se punkt 9.

Til § 62

Bestemmelsens femte ledd regulerer når en permanent oppholdstillatelse bortfaller. Det fremgår at en permanent oppholdstillatelse bortfaller når innehaveren har oppholdt seg utenfor Norge sammenhengende i mer enn to år. For å unngå eventuell tvil om tolkningen av begrepet sammenhengende presiseres det i bestemmelsen at ett eller flere opphold av en viss varighet i Norge ikke er tilstrekkelig for å forhindre bortfall av tillatelsen. Forskriftshjemmelen i sjettede ledd, er endret slik at det kan gis nærmere regler i forskrift bl.a. om bortfall av permanent oppholdstillatelse og hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende.

Til § 65

Bestemmelsens annet ledd gir hjemmel for å fastsette i forskrift at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Det åpnes for at det skal kunne gis bestemmelser i forskrift om at politiet skal kunne avgjøre søknader om fornyelse av oppholdstillatelse, og at de skal kunne innvilge og avslå førstegangssøknader og søknader om fornyelse av utlendingspass, samt innvilge førstegangssøknader og søknader om fornyelse av reisebevis.

Til § 66

Bestemmelsen regulerer når en utlending uten oppholdstillatelse kan utvises. Det presiseres at en utlending uten oppholdstillatelse skal kunne utvises når vedkommende forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.

Til § 79

Nytt tredje ledd fastslår at søksmål om gyldigheten av Utlendingsdirektoratets og Utlendingsnemndas vedtak, skal anlegges ved Oslo tingrett. Dette er i tråd med endring som ble foretatt 9. mai 2008 i utlendingsloven 1988 § 47a.

17.2 Til endring i lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS (EØS-arbeidstakerloven)

Til § 1

Bestemmelsen er endret som følge av at artikkel 10 og 11 i forordning (EØF) nr. 1612/68 om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS er opphevet, se punkt 14.1.

17.3 Til endring i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven)

Til § 3 annet ledd

Bestemmelsen presiseres for å unngå tvil om at også andre EØS-borgere enn de som har arbeidstilknytning kan ha rettigheter i medhold av loven og tilhørende forskrift. Endringen innebærer også en presisering av at EFTA-borgere med arbeidstilknytning til Norge er omfattet av bestemmelsen, se punkt 14.2.

17.4 Til endring i lov 7. mars 1940 nr. 1 om adgangen til visse områder

Til § 2 tredje ledd

Henvising til utlendingsloven kapittel 5 erstattes med en henvising til den nye lovens kapittel 8.

17.5 Til endring i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (rettshjelploven)

Til § 11 første ledd nr. 1

Henvising til utlendingsloven § 42 tredje ledd, fjerde ledd første punktum og femte ledd erstattes med en henvising til den nye lovens § 92 første ledd, annet ledd og tredje ledd første punktum.

Til § 16 første ledd nr. 4

Henvising til utlendingsloven § 42 første og fjerde ledd annet punktum erstattes med en henvising til den nye lovens § 92 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd.

17.6 Til endring i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Til § 67 annet ledd bokstav d

Henvising til utlendingsloven § 47 annet ledd, jf. femte ledd erstattes med en henvising til den nye lovens § 108 annet ledd, jf. femte ledd.

17.7 Til endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Til § 1-7

Henvising til utlendingsloven § 19 erstattes med en henvising til den nye lovens § 28, se punkt 15.

17.8 Til endring i lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten (kystvaktloven)

Til § 12 første ledd bokstav g

Henvising til lov av 24. juni 1988 nr. 64, erstattes med en henvising til lov av 15. mai 2008 nr. 35.

17.9 Til endring i lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven)

Til § 1 tredje ledd

Henvising til utlendingsloven § 19 erstattes med en henvising til den nye lovens 64.

17.10 Til endring i lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS-loven)

Til § 7 nr. 2

Henvising til utlendingsloven § 29 første ledd bokstav a, b, c, d eller e eller § 30 erstattes med en henvising til den nye lovens § 66 bokstav a, b, c, e eller f, §§ 67 eller 68.

17.11 Til endring i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Til § 2 første ledd

I bokstav a erstattes henvising til utlendingsloven §§ 17 og 18 med en henvising til den nye lovens § 28. I bokstav b erstattes henvising til utlendingsloven § 22 fjerde ledd med en henvising til den nye lovens § 35 tredje ledd. I bokstav c erstattes henvising til utlendingsloven § 8 annet ledd med en henvising til den nye lovens § 38 første ledd og henvising til § 8a med en henvising til den nye lo-

vens § 34. I bokstav d erstattes henvisning til utlendingsloven §§ 9 og 8 annet ledd med en henvisning til den nye lovens kapittel 6.

Til § 3 tredje ledd

Arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven, arbeidstillatelse er derfor erstattet med oppholdstillatelse. Henvisning til utlendingsloven §§ 9 og 8 annet ledd erstattes med en henvisning til den nye lovens kapittel 6.

Til § 17

I første ledd bokstav a, tredje ledd og femte ledd er «oppholds- eller arbeidstillatelse» erstattet med «oppholdstillatelse» som følge av at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven. I første ledd bokstav a er «bosettingstillatelse» erstattet med «permanent oppholdstillatelse». I tredje ledd er § 8 første ledd erstattet med §§ 23 og 25 og § 9 eller § 8 annet ledd erstattet med kapittel 6. I femte ledd erstattes «første gangs tillatelse» med «førstegangs oppholdstillatelse».

17.12 Til endring i lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)

Til § 7 første ledd

I bokstav d er henvisning til utlendingsloven § 12 erstattes med en henvisning til den nye lovens § 62. Arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven, «arbeidstillatelse» er derfor erstattet med «oppholdstillatelse» i bokstav e. Videre er begrepet «bosettingstillatelse» erstattet med «permanent oppholdstillatelse».

Til § 11

Annet punktum er rettet opp i samsvar med at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven.

Til § 12 første ledd

Annet punktum er rettet opp i samsvar med at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven.

Til § 14

Henvisning til utlendingsloven kapittel 8 erstattes med en henvisning til den nye lovens kapittel 13, og henvisning til utlendingsloven § 54 første ledd eller § 55 erstattes med en henvisning til den nye lovens §§ 112 til 116. I tillegg er det gjort noen mindre språklige korrigeringer i henvisningen til EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen.

Til § 15

Annet punktum er rettet opp i samsvar med at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven.

Til § 16

Tredje punktum er rettet opp i samsvar med at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven.

Til § 17

Annet ledd er rettet opp i samsvar med at arbeidstillatelse faller bort som eget begrep i den nye utlendingsloven.

Til § 27 tredje ledd

Henvisning til utlendingsloven §§ 38 a og 38 b erstattes med en henvisning til den nye lovens §§ 77 og 78.

17.13 Til endring i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

Til § 4-1 annet ledd

Henvisning til utlendingsloven § 10 erstattes med en henvisning til den nye lovens §§ 23 tredje ledd og 24 annet ledd.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover

I

Endringer i utlendingsloven og enkelte andre lover

1. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 5 annet ledd skal lyde:

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket, jf. § 55 første ledd. Kongen kan også fastsette unntak i forskrift for andre utlendinger.

§ 23 første ledd bokstav c nytt tredje punktum skal lyde:

Unntak gjelder også for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip.

§ 23 fjerde og femte ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver kan få adgang til å la en arbeidstaker arbeide mens søknaden om oppholdstillatelse er under behandling (ordning med tidlig arbeidsstart), herunder sette vilkår for at en arbeidsgiver kan omfattes av ordningen, pålegge arbeidsgiver plikter for å benytte ordningen og gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av ordningen med tidlig arbeidsstart.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse, situasjonen ved arbeidsledighet og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 24 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift,

herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

Ny § 27 a skal lyde:

*§ 27 a Misbruk av ordningen med tidlig arbeidsstart
Kongen kan fastsette forskrift om sanksjoner mot arbeidsgiver som misbruker ordningen med tidlig arbeidsstart.*

§ 35 annet ledd skal lyde:

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 76 annet ledd, instruere i sak om innreisetillatelse etter bestemmelsen her.

§ 38 femte ledd skal lyde:

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at

- a) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- b) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 for utlendingens familiemedlemmer,
- c) tillatelsen ikke skal kunne fornyes, eller
- d) at tillatelsens varighet skal være kortere enn ett år.

§ 44 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det er et vilkår at søkeren ikke er gift med eller skal bo sammen med barnets andre forelder.

§ 60 fjerde ledd skal lyde:

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. *Begrensninger i referansepersonens tillatelse gitt etter § 23, som går ut på retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid eller et bestemt arbeid,*

gjelder likevel ikke. Kongen kan fastsette unntak fra første punktum i forskrift.

§ 62 femte ledd og sjette ledd skal lyde:

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. *Oppholdet utenfor riket anses å være sammenhengende selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av en viss varighet i riket, jf. sjette ledd.* Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter femte ledd. Kongen kan også fastsette nærmere regler om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter femte ledd. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 65 annet ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse *og om fornyelse av midlertidig oppholdstillatelse.* Kongen kan også fastsette at politiet skal kunne avgjøre *førstegangssøknader og søknader om fornyelse av utlendingspass, samt innvilge førstegangssøknader og søknader om fornyelse av reisebevis.* Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

§ 66 første ledd innledningen og bokstav a skal lyde:

En utlending uten oppholdstillatelse kan utvises

- a) når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her, *forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven,* eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,

§ 79 nytt tredje ledd skal lyde:

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av Utlendingsnemnda etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Twisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

2. I lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS skal § 1 første punktum lyde:

EØS-avtalens vedlegg V punkt 2 (rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 som endret ved rådsforordningene (EØF) nr. 312/76 og nr. 2434/92 og *direktiv 2004/38/EF*) om fri bevegelighet for arbeidstakere m v innenfor EØS gjelder som lov med de endringer og tillegg som følger av vedlegg V, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

3. I lov om utdanningsstøtte 3. juni 2005 nr. 37 skal § 3 annet ledd første punktum lyde:

Loven gjelder for norske statsborgere og *for EØS-borgere eller EFTA-borgere som har arbeidstilknytning, eller EØS-borger som har annen særlig tilknytning til Norge.*

4. I lov 7. mars 1940 nr. 1 om adgangen til visse områder skal § 2 tredje ledd lyde:

Utlending som handler mot disse bestemmelser, kan utvises av riket i overensstemmelse med utlendingsloven kapittel 8.

5. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd nr. 1 skal lyde:

- for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 92 første ledd, annet ledd og tredje ledd første punktum, eller for den som har rett til fri rettshjelp etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd første punktum.

§ 16 første ledd nr. 4 skal lyde:

- for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet punktum.

6. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 67 annet ledd bokstav d lyde:

- d) forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, tollo-

ven § 66, merverdiavgiftsloven § 72, ligningsloven § 12-1, *utlendingsloven § 108 annet ledd, jf. femte ledd*, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum og bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum.

7. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 1-7 lyde:

§ 1-7. Flyktning

Med flyktning menes i denne loven en person som er innvilget *oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 28*.

8. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten skal § 12 første ledd bokstav g lyde:

g) *lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)*,

9. I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass skal § 1 tredje ledd lyde:

Kongen kan bestemme at § 6 annet ledd (innhenting og lagring av biometrisk personinformasjon i passet) og § 6 a (innsyn i og sletting av biometrisk personinformasjon innhentet for personalisering av passet og etterfølgende identitetskontroll) også skal omfatte diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenriktjenesten, samt utlendingspass i medhold av *utlendingsloven § 64*.

10. I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem skal § 7 nr. 2 lyde:

2. opplysninger om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 66 bokstav a, b, c, e eller f, §§ 67 eller 68 er truffet vedtak om innreiseforbud, og vedtaket fortsatt er gjeldende

11. I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55

år som har behov for grunnleggende kvalifisering og som har fått

- a) asyl, jf. utlendingsloven § 28,
- b) *oppholdstillatelse* etter innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. utlendingsloven § 35 tredje ledd
- c) fornybar *oppholdstillatelse* etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om asyl, eller kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon, jf. utlendingsloven § 34, eller
- d) *oppholdstillatelse* som familiemedlemmer til personer som nevnt i bokstav a, b og c, jf. utlendingsloven *kapittel 6*. For å være omfattet av denne bestemmelsen er det et vilkår at personer som nevnt i bokstav a, b og c ikke har vært bosatt i en kommune i mer enn fem år før det søkes om familiegjeningforening.

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med *oppholdstillatelse* i henhold til utlendingsloven *kapittel 6* som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 2, til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 2 første ledd, og til nyankommet utlending som nevnt i § 2 som er bosatt i kommunen uten særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen.

§ 17 skal lyde:

§ 17. Rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer gjelder for utlending mellom 16 og 55 år som har fått

- a) *oppholdstillatelse* etter utlendingsloven som danner grunnlag for *permanent oppholdstillatelse*, eller
- b) kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34.

Utlending mellom 55 og 67 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i bokstav a eller b har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring som nevnt i første ledd.

Rett til deltakelse etter første og annet ledd gjelder ikke for utlending med *oppholdstillatelse* etter utlendingsloven §§ 23 og 25 og deres familiemedlemmer med tillatelse etter utlendingsloven *kapittel 6*. Utlending mellom 16 og 55 år med tillatelse som nevnt i første punktum som danner grunnlag for *permanent oppholdstillatelse*, har plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer, jf. § 18 første ledd annet punktum.

Rett eller plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap foreligger ikke dersom det

dokumenteres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk. Plikt til deltakelse foreligger ikke dersom det dokumenteres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i samisk. Dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det, kan kommunen fritta den enkelte fra plikt til deltakelse.

Rett eller plikt til deltakelse etter første til tredje ledd inntre ved innvilgelse av førstegang *opp- holdstillatelse* etter utlendingsloven, eller fra ankomst til riket for utlending som har fått slik tillatelse før innreise. For personer som omfattes av første ledd bokstav b, inntre rett og plikt til deltakelse fra det tidspunkt vedkommende blir bosatt i kommunen i henhold til særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. Rett til deltakelse etter første og annet ledd gjelder i tre år. I særlige tilfeller kan rett og plikt til deltakelse inntre fra det tidspunktet krav om opplæring settes fram. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om hva som her skal være å anse som særlige tilfeller.

12. I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstavene d og e skal lyde:

- d) fyller vilkårene for *permanent oppholdstillatelse* i utlendingsloven § 62,
- e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnet i syvårsperioden, jf. femte ledd,

§ 11 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha fem års opphold i riket i løpet av de siste syv årene, med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet.

§ 12 første ledd annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha minst tre års opphold i riket i løpet av de siste ti årene med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet.

§ 14 første ledd skal lyde:

For søker som har tillatelse etter utlendingsloven kapittel 13 om særlige regler for utlendinger som omfattes av *Avtale* om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og *Konvensjon* om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EF-TA-konvensjonen), gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav d. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med *opp- holdsrett* i medhold av utlendingsloven §§ 112 til 116.

§15 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet de siste to årene.

§ 16 tredje punktum skal lyde:

Statsløs søker som har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet de siste tre årene.

§ 17 annet ledd skal lyde:

Barnet må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene med *opp- holdstillatelser* av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i toårsperioden. Kravet om *opp- holdstillatelse* gjelder likevel ikke barn som er statsborger av et annet nordisk land.

§ 27 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Utlendingsloven §§ 77 og 78 gjelder tilsvarende ved behandling av saker etter loven her.

13. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav skal § 4-1 annet ledd annet punktum lyde:

Pliktene og ansvaret påhviler også den som oppgir å være arbeidsgiver i saker etter utlendingsloven §§ 23 tredje ledd og 24 annet ledd.

II

Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.